

Opera(cija) kazališta

Operna antologija političke

Na Muzičkom Bijenalu tri predstave zanimljive produkcije

■ Siniša Vuković

Dijeli nas nekoliko tjedana od starta najnovijeg izdanja *Muzičkog Biennalea* u Zagrebu, što će biti "okruglo" 25. izdanje tog slavnog festivala na ovim prostorima. Da, taj nazivi "srebrni jubilej" jamačno je važan fakt u povijesti glazbenog pamćenja glazbenog Zagreba općenito, navlaš onda usporedimo li ga s utjecajem i važnošću kojim isijavaju ini domaći nam (nacionalni ili internacionalni) muzički festivali. *Splitsko ljeto* ili *Dubrovačke ljetne igre*, pa čak i *Histria festival*, značajne su manifestacije koje su dobrim dijelom umočene u međunarodnu magmu što čine ju ugledni svjetski pojedinci, ali *Muzički Biennale Zagreb* u pola stoljeća trajanja svakako se izborio za prestižno mjesto na mundijalnoj karti specijaliziranih priredbi: pa makar se one odvijale svake druge godine.

Prvi sam put na *Muzičkom Biennaleu* u Zagrebu. Ovo je 24. izdanje danas već slavnog i dičnog festivala - u svjetskim razmjerima, čak! - koji je prije nepunih pola stoljeća inicirao i pokrenuo diljem globusa proslavljeni naš skladatelj Milko Kelemen. Sasvim je nepregledan niz najrazličitijih kompozicija koje su napisane za zagrebački glazbeni Biennale, te koje su na njemu doživjele svoju svjetsku praiizvedbu. S druge strane, čitava je regimenta skladatelja što čine imahu priliku sudjelovati na

rečenom prestižnom festivalu.

Izdanje *MBZ-a* od 2007. godine svojevrsni je raritet, jer se u okviru festivala izvodi čak pet opernih djela hrvatskih skladatelja! To su: "Eto vas", komorna opera dubrovačkoga skladatelja Frana Đurovića prema tekstu Pjerin Marina Držića, zatim "Za tri lipe", mlade splitske skladateljice Mirele Ivičević, monoopera "Requiem" Zlatka Tanodija, komorni mjuzikl "Fabularium animale" Silvija Foretića i mala burleskna sapunica u devet epizoda "Pingvini" Zorana Juranića. Doi-

Osim doprinosa hrvatskoj operistici tu su najveća imena hrvatskoga kompozitorskog zanata oštrila svoja pera

sta impresivan skor, nema što!

Ravnatelj Biennalea, Berislav Šipuš, kazao je na jednom mjestu vrlo važne riječi, iz kojih se može razlučiti ovakva hipertrofija glazbeno-scenskih djela izvedenih na festivalu: "Na neki način je tradicija, koju održava svaki direktor Biennalea, da se taj festival svečano otvara i zatvara kompleksnim djelima, a to su svakako opere i baleti. Rijetkost je da koncert simfonijskog orkestra izazove tako jaku reakciju kod publike kao glazbeno scenski spektakli poput opera. Već 1987. zagrebački je Bien-

nale producirao operu "Rikard III" Igora Kuljerića. Izvedbe te opere u HNK sjećam se još iz studentskih dana. Njome je započela ideja o velikim hrvatskim operama. Nakon njih nastale su još mnoge poput primjerice "Pričaj mi o Augusti" Zorana Juranića, "Priče iz bečke šume" Mire Belamarića, "Mlada žena" Krešimira Šipuća, "Životinjska farma" Igora Kuljerića. Sve su to biennalske produkcije napravljene na neki način i iz određenih ceremonijalnih razloga." Već na prvi pogled razvidno je kako je Biennale i dosad izvršio značajan doprinos u korist hrvatske operistike. Najveća imena hrvatskoga kompozitorskog zanata oštrila su svoja pera i iz njih škropila svoje note, koje su imale biti praiizvedene na opernoj pozornici *MBZ-a*. Jedino što je turobno u toj priči jest činjenica da se te opere praiizvedu, a odmah potom i poklope nadgrobnom pločom u vlastitom arhivu skladatelja, koji ih i ispjeva!

Na žalost, nisam odgledao sve imenovane opere domaćih meštara; odgledao sam triptih djela u koprodukciji zagrebačkoga HNK i kazališta *Kampnagel* iz Hamburga. Jedno njemačko djelo i dva hrvatska. To su komadi "Tribun" Mauricija Kagela, "Fabularium animale" Silvija Foretića i "Pingvini" Zorana Juranića. Ovaj projekt, koji je povezao u cjelovečernju predstavu njemački redatelj Andreas Bode, doživio je svoju premijeru 14. ožujka 2007. u Hamburgu, a prvi se put izvodi i u

gluposti

Hrvatskoj manje od mjesec i pol dana nakon toga. Nijemčevo djelo prai-vedbu je doživjelo još prije tri dekade (1979.), Foretićev "zoološki operni vrt" prvi se put izveo "olimpijske" 1984. godine u Zagrebu, eda bi Juranićev "čudesni svijet životinja" jedini bio dočekan kao istinska prai-vedba na sjeveru Njemačke ovog istog proljeća.

Novost u Zagrebačkoj izvedbi jest postava komada "Fabularium animale", koja je ovaj put - po prvi put - bila zaodjenuta u scensku togu, a po prvi put, također, bijaše i to da sam skladatelj, Silvije Foretić, nije pjevao glavnu rolu. U svim dosadašnjim izvedbama, naime, događalo se to da je glavnu ulogu pjevao onaj koji ju i ispjeva - skladatelj Foretić.

Njemački skladatelj Mauricio Kagel bio je učiteljem našem Silviju Foretiću na jednom od majstorskih tečaja, koje je rođeni Splitsanin prošao u Njemačkoj. Njegova radio-opera "Tribun" iznimno je zanimljivo djelo, koje u svojoj naravi obrađuje vječnu političku te-

naših viđenih i neviđenih političara.

Djelo u svojoj prirodi težište umjetničkog izričaja premješta na tekst. Ta je literarna longituda razvučena izuzetno rafinirano i logično; u njoj je glazba pratiteljica teksta, koji je iznimno koncentriran ekstraktom, bez preveć balasta i bez odveć digresijskih blezganja što bi nesumnjivo opterećivalo tekst. Monolog, koji čini Kagelovo djelo, lijepom je dikcijom i sjajnom glumačkom tehnikom na rampi pozor-

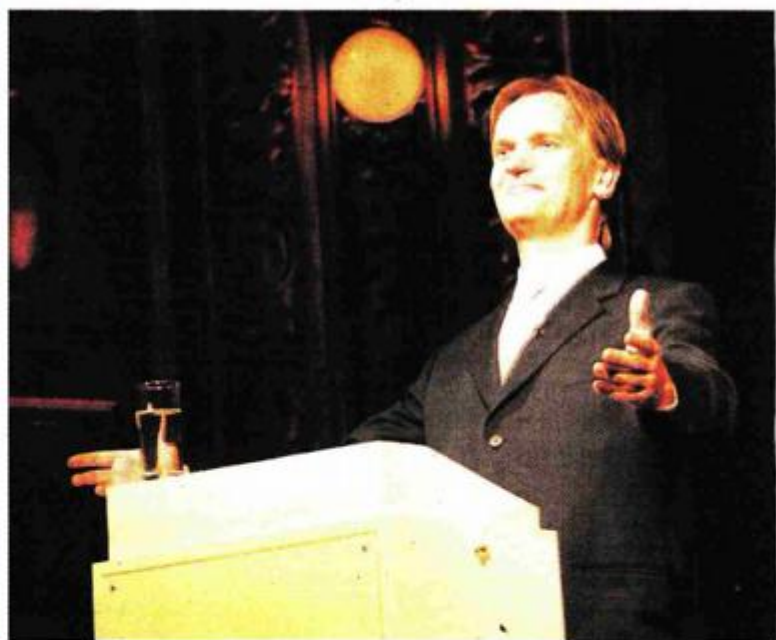
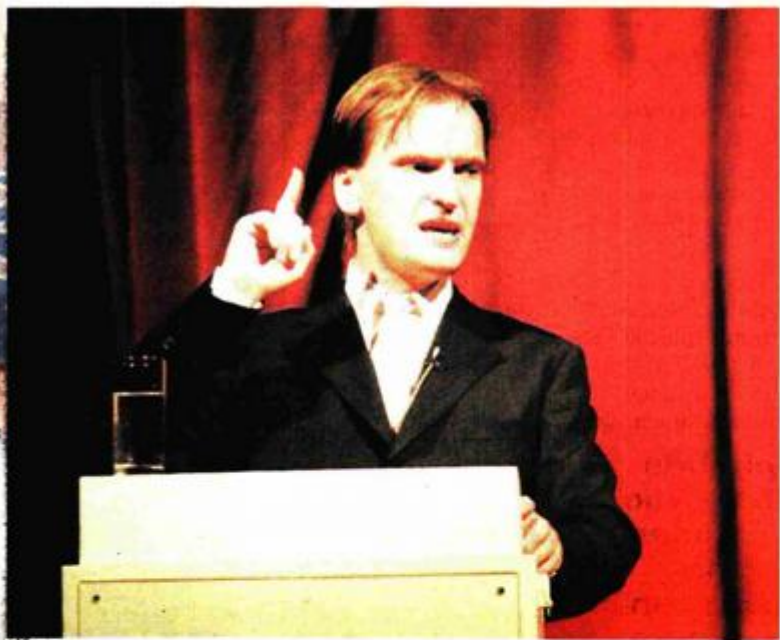
Turobna je činjenica da se opere prai-vedu, a odmah poklope nadgrobnom pločom u vlastitom arhivu skladatelja, koji ih i ispjeva

nice glumac Vili Matula izgovorio s primjermom odvažnošću i vrlo autoritativno. Deklamirao je predviđeno na način koji se rasprostirao u rasponu od nenadmašnoga Vlade Gotovca do neporecivoga govornika Ive Sanadera. Njegova je recitacija, vatreni politički govor, bila garnirana Kagelovim korač-

Najjači u komentarima, koje je dobaci-vao govorniku iz središta partera, bio je "vječito njunkalo" i zanovijetalo - Igor Mandić.

Bez obzira na izvrsnu interpretaciju Vilija Matule i vrlo lijepo, u hrvatski prepjev pretočen tekst njemačkog originala u adaptaciji Maje Oršić-Magdić, Kagelovo ostvarenje nije bilo moguće doživjeti u posvemašnjoj punini kako je i zamišljen. Ovo je radio-opera, koja je najpoznatija po tome da joj je libretto ostao - neuglazbljen! Pored ostalog, ovdje dominantna i nije pjevanje teksta, nego je u središtu pumnje i svekolike pozornosti, istom, govorenje štiva, pričanje bez teme i, narodski rečeno, nekakva emulzija mlaćenja prazne slame, mužnje jarca u rešeto i prodavanja magle.

Neki od tih, smješnijih, izvadaka iz glumčeva monologa jesu: "Ja hoću, a vi možete!", ili: "Ja sam išao zato što me nosilo, a nosilo me jer sam mogao ići!", ili: "Gdje pripadaš ti? Tamo di si ispao!". Ovakvih je bisera unedogled, i mogli bi se nabrajati do sutra. Izlučio sam neke, koji mi se doista doimlju kao da su pobjegli iz kakve antologije političke gluposti. Na našu žalost, mi već godinama s govornica vrlih nam

mu: puno govoriti, a ne reći ništa! U stvari, on se ne dotiče političke teme - jer političkih je tema jako puno, najčešće su ovisne o dotičnom trenutku - nego se bavi i umjetnički propitkuje fenomenologiju političkog poslanja in genere. To će reći da je ovdje govora o općim mjestima, koja nisu vezana isključivo za jednu ideologiju ili za određene naročitosti vezane uz jedan izolirani geografski prostor. Kagel je na antologijski način u umjetnički veo zaogrnuo svu ispraznost političkih fraza, kakve smo svikli slušati odreda od svih

nicama koje su izvođene izvan pozornice i gledališta (u okolnim prostorijama kazališta), pod ravnanjem Silvija Foretića. Njihov zvuk diskretno je dopirao do auditorija, izim u jednoj prilici kad se instrumentalni ansambl - poput limene glazbe - u hodu svirajući prošetao kroz prostor sa strane u publici kazališnog partera. Publika je vrlo emotivno reagirala na riječi govornika, prekidala ga je čestim smijehom očito prepoznavši u tim riječima čestu frazeologiju domaćih nam političara zaodjenutih u košuljicu politikanstva.

političara/politikanata, slušamo brojne floskule i fore, koje bi se sasvim logično i palimsestno uklopile u Kagelov komad.

Plesni par svojom decentnom koreografijom pratio je govornika kao što kufer na kotačićima prati svojega suputnika. Oni, Ana-Maria Bogdanović i Mark Boldin, svojim nastupom kanda trzaše žicama na rezonantnoj kutiji ove režije. Svojim plesničkim movimentima u cijelosti su markantno obilježili koncertne crte svih triju predstava ove iznimno zanimljive produkcije. ■